Ն՝ 1312 — 1881 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 27—28 ԲԱԶԱՐ—ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԷՄԻ — ՊԷՇԻՆՃԻ ՄԷՆԷ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՑԱԹԼԱՐԸ

Մէ տիպէ 20 զարուցառն

ՍԱՎԱՄՊՕԼԻ ԻՄՕՆԸ

Պիր ամսէլիք . . . . 180 ղրշ.
Ալթը այլուզ . . . . 90 »
Իւչ այլուզ . . . . 50 »

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻՄՕՆԸ

Բոլորա իլե իրսալ օլունանաղլար
» Իշիւն

Պիր սէնէլիք . . . . 220 ղրշ.
Ալթը այլուզ . . . . 110 »

30 Բարա

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖՐԵԱՐ

ՄԷՎԼԱՏՏԸ ԲՈԼԻՈՒԹԻՒՆԻ ԻԼՄԻՆԷ ՎԷ ՄԻԼԼԻՆԻ

ՎԷ ՍԱՒԻՐԷՑԻ ՃԱՄԻ ԵՒ ՎԱՄԻ ԶԱՋԷՔԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆՆԱԹ ԳԻՑԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթրը իչլուն

1 վէ 2 վէ Յինսի սահիֆէյէ . . . 5 ղրշ.
Միւնտէրճէ սահիֆէյէ . . . 2 »
ԻԼԱՆԱՐ . Պանդա ի Շերքէի վէ սմիւրնա թարղատիկիյէ այիտ .
2 վէ Յինսիս ճահիֆէյէրէ . . 6 ղրշ.
Միւնտէս սահիֆէյէ . . . . 4 »
Զեյլատէ միւտէթ իչիւն իլանաթա այրը բաղարլըգ օլուր :
Մէվատտը նոսֆիսա տայիր պէնալէր մէճմանէն գապուլ օլունանագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայանագ :

30 Բարա

Խուարէխանէսի վէ մանթպասը, Սթամպօլոս Պէյլը Ալի ճանտարէսինէ Էսկի Պապը Զաղթիյէ սոգաղ քէօղէսինտէ նուսէրօ 8 տէ տիրս —Ղազէթանրն ուսիւրու լսարէ վէ թանրիրիյէսինէ այիտ քեանֆէյի մէվատտ հազրնտա, Միւտիրի զազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունանաղը կիպի, քեանֆէյի մէքեանիզմին տախի անրն նամբնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ԱՆԹԱՆԻ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԿՈՒՆԼԻՖԻԷ ՀԱՎԱՏԻՍ

Յէրսաատէթտէն Նոյեմբեր 1 թարիխլէ կունլիֆա նամ կազէթայա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, էրմէնիսթանտա ըսլահաթ իշբասը՝ կէյէնէք իլե պահարա գատար թէէխիր օլունմուշ տրը։ ՎէլօրտՏրֆերին Խպու պապտէ պտրդը մարիմանրնա նազարէն, իչպու թէէխիր՝ էսպապը թապիրիէ իչճապաթընտան տրը, գիրա Անատոլուտա գըրնը չիտտէթի՝ մուգաբրեր օլան էէնի ուսուլը իտարէնին թէէսսիսինէ ֆիրլի պիր էնկէլ տրը։

—

Ճումա էրթէսի կիւնքի Սամպուլա ամիտէքի ֆըգրա օղունմուշ տրը։

«Պրուսա բասթանէսի միտիրի իլե պաղը մէմուրինի թէվֆիֆ օլունարագ թահթէլ հրֆզ Սթամպուլա կէմիրիրմիշ վէ թահթը իսթինթագա ալընմըշլար տրը։

«Պունուն սեպէպի՝ ազամպաճլը պիր թարիգլէ Մապէնը Հիմաեունա իմզասրդ պիր էվրադ կէօնտէրիլմէսի իմիշ։

«Տէվլէրան իտէն պիր չարիաէ կէօրէ, էվրադը Ադրիրէ՝ Ամատու վիլայաթընտա իճրա օլունաճագ պիր իսլահաթ լաեիհասը. նա միւթէալլիգ տիր։

«Պու լայեհանրն միւէլիֆինի պաղմագ իչիւն թահգիգաթը չէ. տիտէ իճրասընա պաշլանմըշ տրը»

—

Ալի Նիզամի բաշա վէ Բէշիտ պէյ էֆէնտի հազարաթը՝ տինքի կիւն վիլիանատ Յէրսաատէթ մուվասէլէթ իմիշլեր տիր։

—

Նուսրէթլու Յայնուն կազէթասը պէրվէճէնը աթի պիր ֆգրա տէրճ իտէօր.

«Ալխրէն զաթը հազրէթը Շեհրիարի թարաֆընտան Պէրլինէ իզամ պուլրուլան սէֆիրը մախսուս Ալի Նիզամի բաշա հազրէթլէրի՝ Մ. տը Պիզմարգը թիւրը բօլիթիգասընա կիրմէսէ մէճպուր իմիշէ իւղրէ սարֆը իգտամ իմիշ տիր։ Մ. տը Պիզմարգ իսէ, տօղրուտան տօղրուտա Ֆրանսա իլե պիր իթիլաֆ բէյտա իտուպ Ֆրանսա թարաֆընտան վուգուի իհթիմալտէն օլան պիր թարապլուս իշղար պէ. իյէսինտէնգ ուրթուլմասընը թիւր քիայա նասիհաթ իմիշ տիր։ Պունուն իւղէրինէ Մ. կամպէթթարէիսը վիւքէա վէխարիճիյէ նազրը սրֆաթրլա իշպու թավրը միւսթահսէնինտէն տօղայը Մ. տը Պիզմարգա պէհանը թէշէքքիւր իմիշ տիր։»

—

Սթամպօլոսան Ադամ Հավասա ա. թիտէքի զարիպ թէլէկրաֆ քէշիտէ օլունմուշ տրը.

«Յէվէրան իտէն պիր չարիաա կէօրէ, Պապը Ալի՝ նաֆիֆա, թիճարէթ վէ մալիյէ նէզարէթլէրինէ 3 Ալէման նազրը թային իմիմէք նիյէթինտէ տիր։ Մալիյէ նէզարէթինէ Մ. Վէթէնտորֆ նասպ օլունանագմը։ Քէշլիք Պապը Ալի՝ հէր վիլայէթ վալիլերինէ տէ պիրէր Ալէման միւթէշար վէ եա միւշավիր թէրֆիգ իտէճէքմիշ, վէ իշթէ պու միխթէրիֆ մէմուրիյէթլէրէ թային օլունմագ իշիւն Ալի Նիզամի բաշա Պէրլինտէ միւթէատտիտ Ալէման մէմուրլարը թէատրիքի խուսուսընա իճրատ միւզաքէրէ իմիշ իմիշ։»

—

Մէսէլա Տէլեգրաֆէին պէհանընա կէօրէ, զաթը հազրէթը Շեհրիարի՝ ինկիլթէրրա մէլիքի ահտը Բրլնս տը Գալա պիր գըթա նէշրը իմիշէր։ Իմա պուլուրաճագ վէ պունուն իչիւն Լոնտրայա մախսուսէն պիր հէյէթը սէֆարէթ իզամ պուլրուլաճագ իմիշ։

—

Ավստրիա տէվլէթի՝ Պրագան չէպիհճէկրէսինէ նէ գատար բօլիթիգա մէմուրլարը վար իսէ վիէննայա տավէթ իմիշ օլունուզուտան, Պուքրէշ վէ Պէլկրատ վէ Զեթինէ գոլիթիգա մէմուրինի վիէննանա կիտէրէք խարիճիյէ նազրը ճէտիտի գոնի Գալնօքի իլե միւլագաթ իմիշլեր տիր։ Տիբլոմաթլար՝ պունու Ավստրիանընպրագան չէպիհճէգրէսի իչիւն պիր կիզլի բլանը մէվճուտ օլուուզունա համ իտէյօրլար։

—

Ինկիլթերրատա միւթէվֆա լորտ Պիգոնֆիլտին զէմանը խարէսինէ Մ. Գուրդը բէֆիգլերի պուլունան միւքէլաֆ սահբլա մազամարլէհին տաին վէքիլլիկի իլե Յէրսաատէթ կէլիպ ասկապ մաթլուպաթին մէնֆաաթրնա օլարագ մէմուրիյէթինի մուվաֆֆագիյէթլէ պաշա չըգարտըգընա թէէքքիւրէն, Մ. Գուրդա պիր գիլֆէթ քէշիտ իմիմէք նիյէթինտէ իմիշլեր։

—

Բուսիանընը բէսմի կազէթասը օլան Ժուրնալ դը Սէն Բէթերսպուրկ՝ ալանֆրանկա դեկտեմբեր 31 թարիխի նէշր իլէտիյի պիր մէգալէտէ, Գուլկարիսթան վէ Շարգի Ռումելի վերկիլերինէ տայուանը ուսմանիլէ ֆաիգլերինէ թախսիսի բրօթէսթօ, վէ էվվել պէ էվվել Ռուսիա թաղմինաթընէն թէէսիրէսի լազըմ կէլէճէյինի իզհարա իմիմէք, վէ Ռուսիա՝ միւսաատէքերանընն հարէքէթէ հազըր իսէ տէ, պու միւսաատէքերլէրը. զը՝ ասկապը թահվիլաթ լէհինտէ օլմայը, Գուլկարիսթան վէ Շարգի Ռումելի էհալիսի լեհինտէ օլաճաղընը պէհան իլէմիշ տիր։

—

Մանասթիր վէ Սելանիք վիլայէթլերինին ֆէվզէլատէ միւֆէթթիշի Տերվիշ բաշա հազրէթլերի՝ Մանասթիր վէ կէօրիճէ թարաֆլարընընն լեֆթիշաթընը պիլ իք մալ եազընա Սէլանիկ կիտէճէք իմիշ։ Միւշաբիլէրի՝ վիլայաթը մէզքուրէճէ իճրասը լազըմ կէլէն ըսլահաթ հազգընտա լայեհլար թանզիմ իլե Յէրսաատէթ կէօնտէրէճէք իմիշ։

Բաշաի միւշաբիլէրի՝ հազրէթլէրինին տիվանը հարպա հէվալէ էդէտիրի Անանվուտ ալան վէ միւթէպէքանը հազգընտա պիր շէյ լեթիպէրէճէն իմիմէք իսէ տէպուտ. լարը պիրիր մէմուրիյէթլէ մահալը սաիրէեէ կէօնտէրիլմէսի գարարկիր օլմուշ տրը։

—

Մըսըրտա հարպիյէ վէ պահրիեէ նէզարէթլէրի թարաֆընտան միւհէտտաէն իչ ալայ սաքէր թէշքիլինէ միւպաշիրլէթ օլունմուշ տրը։

—

Բաբա հազրէթլէրինին բօմալը թէրք իլէմէսի թէգարրուր իմիտիկի վէ նեմ բէսմի կազէթալարը քեանֆէյի պունուն գարիպէն վուգուս կէլէճէկինի պէհան իմիմէքտէ օլուուգարը բօմատան ֆըրանսըզ կազէթալարընա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆտա պէհան օլունմուշ տրը։

—

Վիէննատան չէքիլէն իր պիթէլէկրաֆա կէօրէ, Ռուսիա Զարը՝ եէնիտէն թէհտիտամըզ մէքթուպլար ախզ իմիմէքտէ, վէ պու մէքթուպլարա հիւքիմէթ թարաֆընտան հէր նէ թէատրը իհմալ եաթքերանընէ իմիմիսազ օլունասա, երնէ նիհիլիսթլեր կէլէճէք մայիստ Մոսգուտտա վուգու պուլաճագ օլան բէսմը թէթեվ վիճէ (Թաճ գօյմագ) մանի օլաճագ պիր չէյ եաբաճագլարը եա. զընը պուլունմագտա իմիշ։

—

Իսքենտերիյէտտէ նէշը օլունան Ֆը՝ Ալեքսանդրէ նամ կազէթանըն պէհանընդա կէօրէ, Էվրօպատա խըզմիզը ղապզդ իսմաիլ բաշանըն նէզարինտէ պուլունան Մըսրը բըրէնէսլէրի՝ մէմլեքէթլերինէ ավտէթ իմմէք իւզրէ խըտիվը լահրդ թէվֆիդ բաշա հազրէթլերինտէն բիրսասթ վէ մէզքուրիէթ թալեպ իմմիշլեր իսէ տէ, նէ ճէվապ ալտրգլարը իշիտիլմէմիշ տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԻ

Էվվելճէ եազըրդըմզ վէճհ իլե Սուլթան Մէճիտ Խան հազրէթլերինին քերիսէսի վէ զաթը հազրէթը Շեհրիարինին հէմֆիրէսի վէ Ֆերիդ Մէհմէտ բաշա հազրէթլերինին հարէմը միհրէմէլերի Նախէ Սուլթան հազրէթլերի պիր միւտտէթտէն պէրու տիւշար օլուուզու իլէթտէն բէհայապ օլամայարագ ճումաա կէճէսի վէֆաթ իմմիշ օլմաղլա, ճէնազէսի ճումաա իրթեսի կիւնիւ վաքրը մախսուսիլէ Օրթաքէյ սէրայընտան Սիրքէճի իսքէլէսինէ կէմիրիլմիշ վէ օրատա իւչ թապուր ասաքիրը Շահանէ իլե Շեյխիսլամ էֆէնտի հազրէթլերի վէ վիքէյրի ֆիհամ վէ իրսան սէֆիրի վէ Ավնիլ բլֆիկ վէ սէրգուրէնտի հազրէթը Շեհրիարի Համտի բաշալար հազրաթը իլե Մապէյն մէմուրինը մուազզամար վէ ազարրը վէ պիր լաբլի էհալի հազրը պուլուն. որգլարը հալտէ պիր չըգ չէյս վէ տէրվիշ չէր օգուեարագ ելէնի ճամի ամախիրնտէ քեանն սելթինը ազամա մախսուս թիրպէյէ կէօթիրիլիւգ օրատա տէֆն իմիմիշ տիր։

Պատէհու վիքէյի ֆիհամ վէ Շեյխիսլամ էֆէնտի հազարաթը տղորուճա Մապէյնէ կիտէրէք, հուզուրը Շեհրիյարիտէ արզը թազիմէթ իյլէմիշլեր տիր։

—Իսիտիտիրինէ կէօրէ, Ավստրիա սէֆիրի Մ. Գաբիս թարաֆընտան կէլէճէք ճումաա իրսասի աղզամը սուրէթը միւքէմմէլէտ պիր պալօ վէրիլէճէք տիր։ Մէզքիւր պալոյա վիքէյի ֆիհամ վէ մէմուրինը քիրամ հազարաթը իլե սիֆէրաի էճնէպիյէ վէ էհալիի միւթէպէրէ տավէթ օլընմուշլար տրը։

—Լվվէյքի կիճէ սաաթ եարիմ տա Սթամպօլոս Ֆաթիհ ճիվարընտա պիր իսլամը, իւզէրինէ իքի քիչի հիճիմ խտէրէք պիր գաչ եէրինանէ ճէրհ իմիմիշլեր տիր։ Մէրգում իքի սաաթ սոնդա վէֆաթ իմմիշ տիր։

—Գաբաթամոնիտ դեկտեմբերին 8ինճի վէ 9ընճը կիւնլերի խաֆիֆ սուրէթտէ իքի սէֆա զէյդեյէ վուգու պուլմուշ տրը։

—Մ. Զարիֆի՝ գրէը Նիսատ կէչիրմէք իւզրէ Բարիզանը օրայա ազիմէթ իտէպիլէճէք տերէճէտէ քէսպը աֆիրէթ իմտիրինտէն, կէչէն բէնճէնպիհ կիւնիւ Նիսէ միւեմմէճճիհէն հարէքէթ իլմէմիշ տիր։

—Էրզրում իրան ժէնէրալ գոնսոլոսու Յէրսաատէթտէ կէլմիշ տիր։

—Թարսուս մահֆէմի թիճարէթի ալէյհինտէ աղը շիքայէթլեր վուգու պուլույոր իմիշ։

—Սագրզտան Գոռիէյ եաղլաղրը. զրան կէօրէ, ալաֆրանկա դեկտ. 22ինճի կէճէսինտէ չէտիճէ պիր վէ պունու միւթէագրպէն խաֆիֆճէ իլի զէլզէլէ վուգու պուլտուղը կիպի, 24ինճի կիւնիւ պիր պօրա չըգրպ ալթը կիւն սիւրմիշ վէ եաղմուր իլե գար եաղպ սուգ պասմըշ տը։ Դեկտեմբերին 26 27 վէ 28ինճի կիւնլերի տէ խաֆիֆ վէ չէտիտ զէլզէլէլեր չըգմըշ։

—Յէլանիք վալի վէքիալէթինտէ պուլունան Հասան Թահսին բաշա հազրէթլերի մէմուրիյէթինտէն իսթիֆա իմմիշ տիր։

—Ախզուրիթաճա վէ խաղինէի տէվլէթճէ պէպիլը զարար ոճ կիեանը մուճիպ օլան ուֆագլըգ ֆրգտանընա պիր թէտպիր իմիմիսաղը իչիւն վէթէնտորֆ պէ. յլան թահթը բիրեսէթինտէ պիր գամիսիոնը մախսուս թէչէքքիւլ իտէճէյի բիվաեէթ օլունույօր։

—Բուսիայը զապիթերին Պուլկարիսթանտան ազէֆ օլունմասը. ընը թալեպ իտէր եօլատա պիր պէնտ նէչը իմմիշ օլան Պուլկարէտ կաա նամ Սօֆիա կազէթասը պիր այ միւատէթլէ թաթիլ օլունմուշ տրը։

—Տէրզօս կէօրիւնիւն սուլթանը Սթամպօլոս կէթիրմէք իւզրէ իմմիթիզ ալան հէյէթը սարրաֆան վէքիլի թէրնօ պէյ՝ Բարիզճէ օլ պատատ իհմասը լազըմ կէյէն պիլճիւմէ մուամէլաթը իքմալ իտէրէք, կէյէն բէնչէնպիհ կիւնիւ Սթամպօլոս ալաթի իմմիշ տիր։

—Գուրէնահ սապգատան գեաղիմ բաշա՝ ալթընճը օրտուի Հիմայունա մէմուր պուլրուլմուշտուր։

—Ալթընճը տարրէ միհեեանտի՝ էվվէլքի կիւն Պէկրատ պէնտէրինի պէրաի թէֆթիշ ազիմէթ իշինէրքենճէ դալզրպ դահվէսինի բիշիրմէք իւզրէ մանկալընը եազմըշ իսէ տէ; քէօմիւրիւն իշինտէն պիր ֆիշէնք բաթլայարագ կէզինինն պիրինի սագաթ իմմիշ տիր։

—Խապէր ալընտըղընա կէօրէ, Մէհմէտ գումրանիասը՝ զարզ օլան Բրէնտ վաքրը իշինն Բուսիա գո մրանիասընտան 125000 ֆրանսըզ ալթընը իսթէմէքտէ իմիշ իսէ տէ, Բուսիա գումրանիասը՝ միւսաատմէնին հինը վուգուսնտէ պաման վաքր իսթիմ իւզէրինտէ օլուգ միւտտէթը զարզ իսէ 29 տազիգա գատար սիւրմիշ օլ. ամուղունտան, միւսաատմէ վուգուա կէլիր կէլմէզ գարատան չա. պուճագ չամանարրայա պաղը օ. լան չիմաղ քէսմիշ վէ պաշտան գարա սահիլէ միւշմիշ օլա իսի. վաքր քեամիէն զայ օլմաճագ իսի իատասընտապուլունարագ, Ֆրանսըզ գումրանեասընը միւթալեպէթը բէտտ իմմիքտէ իմմիշ։

—Ռիվայէթէ կէօրէ, պու մէսէլէնին թէսվիյէսի պիր մահֆէմէտ էֆվալէ գէլընճագ իմիշ։

Տիկէր պիր ռիվայէթէ կէօրէ, մէզքիւր վաքրը չըգարմագ իւզրէ Էվրօբատան ճէլպ օլունան տալիճիարընն նէքէս ալճագ էլթարընը թէէսիրի 17 գուլաճ գատար օլուպ, վաքրընը թէքնէ. սի իսէ 22 գուլաճ տերինիքտէ օլմաղլա, տալիճիարը իլե վաքրընը թախիսի իմքանտ իտարէճինէ չըգ. մըշ օլտուղունտան, Լիման տաբէսի՝ մէզքիւր վաքր օրատա գալտրգճա պիր գազա տաճա վուգուա կէլմէսի միւհիմմէմ օլ. ուղունու պիլպէեան, մէզքիւր վաքրը չըգարմագ էսպապընը իքմալ իմմիքտէ իչիւն 10 կիւն սա. հա բուխաթի վերմիշ։ Վէ պու միւտտէթ միւնգազի օլտուղու հալտէ վաքրը տինամիթլէ ալճա. ճաղընը Բուս գումրանեասընա իմիմար իյլէմիշ իմիշ։

—Ֆիւնքի կիւն Պէյօղլունտա պիր Էրմէնի գըզը քիլիսէտէն չը. գըզ խանէսինէ կիտէր իքէն Գըրնավուլա սէմթինտէ գարտաչը բասի կէլէրէք մէրգումէրի ազրճա եարալամըշ վէ ֆիքար իմմիշ տիր։

—Ֆիյարպէքիր վիլայէթինտէն պաթէլէկրաֆ մագամամը այիտեէ կէլէն պիր չիքայէթնամէտէ, 25 գատար միճրմիկինն հապսխանէյէ ուֆաճը. բէնչէրէսին. էն պիրէր պիրէր ֆիրար իմ. տիքլէրի, վէ Ամէյէ միւֆէթթիշի էֆէնտինին՝ սապզդ միւտտաիի ումումի վէ պիտայէթ ճէզա ըէի. սի, վէ միւսթանթիգ էֆէնտիլերի տարագ հապսխանէրի եօգլամա իտէճէյիմ տեյի հէնուզ սիւլան միւտտէթլերի միւնգազիյէ օլմա. եան 16 մահպուսիյնի տէ սալը վէրտիյի պէյան օլունմուշ տրը։

—Կէչէն կիւն պիր Մալթըզը եօլտիւրմիշ օլմագ թէօհմէթիյէ թէվզիֆ օլունուպ բէնչէնպիհ վէ ճումաա կիւնիւ ինկիլիզ գոնսոլոսխանէսինտէ մուհաքէմէ օլու. նան տիկէր Մալթըզն գապա հաթարզրզը թէպէ յէիւն իտէրէ սէպիրի թախիյէ օլունմուշ տրը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ճումաա էրթէսի կիւնիւ Սուրբ Ստեփանոս եօրթուսու օլարագ, Գերերջ. կաթողիկոս Ստեփաննոս Պէտրոս Ժ. Ազարեան էֆէնտի հազրէթլերինին իսմինին կիւնիւ օլմասը միւնասէպէթի իլե, Ալիսէ նէզարէթը ճէլիկէսի իլե մէզահիպ միւսիրիյէթի ճանիպ ալիսինտէն խասսէթի պիրէր մէմուր, վէ Բաթրիգ վէքիլի Դեր. Ց. Գէորգ Ծ. վ. Բուսճուգեան, վէ Բուսմ Բաթրիգի վէքիլի, վէ Մանսէնեար վանուրթելի վէքաֆֆէլի Էմին Էրմէնի Գաթուլիգէ բէհանի, Լիման տաբէսի՝ մէզքիւր վաքր օրատա գալտրգճա պիր գազա տաճա վուգուա կէլմէսի միւհիմմէմ օլ. ուղունու պիլպէեան, մէզքիւր վաքրը չըգարմագ էսպապընը իքմալ իմմիքտէ իչիւն 10 կիւն սա. հա բուխաթի վերմիշ։ Վէ պու միւտտէթ միւնգազի օլտուղու հալտէ վաքրը տինամիթլէ ալճա. ճաղընը Բուս գումրանեասընա իմիմար իյլէմիշ իմիշ։

—Ֆիւնքի կիւն Պէյօղլունտա պիր Էրմէնի գըզը քիլիսէտէն չը. գըզ խանէսինէ կիտէր իքէն Գըրնավուլա սէմթինտէ գարտաչը բասի կէլէրէք մէրգումէրի ազրճա եարալամըշ վէ ֆիքար իմմիշ տիր։

—Ֆիյարպէքիր վիլայէթինտէն պաթէլէկրաֆ մագամամը այիտեէ կէլէն պիր չիքայէթնամէտէ, 25 գատար միճրմիկինն հապսխանէյէ ուֆաճը. բէնչէրէսին. էն պիրէր պիրէր ֆիրար իմ. տիքլէրի, վէ Ամէյէ միւֆէթթիշի էֆէնտինին՝ սապզդ միւտտաիի ումումի վէ պիտայէթ ճէզա ըէի. սի, վէ միւսթանթիգ էֆէնտիլերի տարագ հապսխանէրի եօգլամա իտէճէյիմ տեյի հէնուզ սիւլան միւտտէթլերի միւնգազիյէ օլմա. եան 16 մահպուսիյնի տէ սալը վէրտիյի պէյան օլունմուշ տրը։

—Կէչէն կիւն պիր Մալթըզը եօլտիւրմիշ օլմագ թէօհմէթիյէ թէվզիֆ օլունուպ բէնչէնպիհ վէ ճումաա կիւնիւ ինկիլիզ գոնսոլոսխանէսինտէ մուհաքէմէ օլու. մուխթէլիֆէտէն ազալի օնար բարչա հէտիյէ թօրլամագ մէճպուրիեէթինտէ պունտրը, վէ չիմտանտն տէ էբեյիճէ եէնտիֆիսէ ճէմ իտիլտիկի իչտիրմիշ տիր։

Մէզքիւր ընկերութիւն՝ աշաղը մէքթէպլերին իւչիւնճիսի օլմագ իւզրէ պու բիյանդօնրն հասրլաթը իա խիզմատա պիր մէքթէպ քիչատ իտէճէկի ճիհէթլէ, ումուրզ քի պու թէչէպիւսը խայր՝ միլլէթին գապուլ ու թէչվիգինէ մաղհար օլաճագ տրը։

—

Եբլպաչը թէպրիքի վազիֆէսինն. ատն մուաֆ օլագ իւզրէ Ս. Յա. կոբ խասթախանէսի իչիւն վերի. լէն իանէնին իւչիւնճու ճէպվէլ տիր։ Մէճիտ

Թրնկըրզատ Բիւզանդ էֆ. 1
Ազատուլլահ Յովհաննէս » 1
Գարագաշ Ստեփան » 1
Աղնաւոր Անտոն » 1
Ալլահվերտի Զատէ Յովհան. նէս էֆէնտի 2
Ալլահվերտի Զատէ Մկրտիչ էֆ. 2
Նաֆիլեեան Պետրոս էֆ. 1
Մոգատար Յակոբ էֆ. 1

—

Կ. Պոլիս 17 դեկտ. 1881

. . . Խմբագիր

Ազգային Պատրիարքարանը լը. բազրդդ թիւ 1290 և դեկտ. 9 ամսաթիւ թերթին մէջ իբր ազ. գային լուր կը կարդայ հետևեալ տողերը. «Գասը-գիւղի թաղական խորհրդոյ խնդրանաց համաձայն Նաճարեանց Գեր. Տէր Փիլիպպոս Եպիսկոպոս՝ նոյն թաղի եկեղեցւոյն առժամանակեայ ընդունուած է»։

Ազգային Պատրիարքարանը հարկ կը համարի լրագրդդ միջոցաւ ծանուցանել պաշտօնապէս, թէ Ս. Էջմիածնէն եկող Նաճարեանց Գեր. Տ. Փիլիպպոս Սրբազան Եպիսկոպոսի նկատմամբ այսպիսի որոշումմը բնաւ երբէք եղած չէ։

Պատ. Փոխ.

ԳԷՈՐԳ Ծ. Վ. ՐՈՒՍՃՈՒԲԼԵԱՆ

Մէնէ 1882 ալաֆ. յունվար 2 վէ 3 տէ վուգու պուլան Սարքսոնիա իքրամիրլի բիյանդօսրընը պիրինճի քէշիտէսի հագգընտա Լայբ. ճիկտէն ալտրզմ ճէմավէլէրէ կէօրէ, պէնիմ սահտրզմ պիլէթլէ. րին գազանան նամէրօլարը սթի. տէքիլեր տիր։

Ն. 72403 150 մարգ գազան. մըզ տրը։

Գէզալիք 11437, 11443, 11450, 11457, 34209, 34220, 75738, 81325, 81371, 81381, 81394, 83557, 98108, 98525 վէ 99025 նիւմէրօլարը պէհէրի 105էր մարգ գազանմըշլար տրը։

Մէզքիւր նիւմէրօլարը համիլ. լերի՝ տէրհալ ագչէլէրինի ալմագ իւզրէ, Գալաթատա Գօմիսիօն խանընտա 18 նիւմէրօլը մաղազա. մա միւրաճաաթ իմմէլէրի իլան օլունուր։

Սթամպոլ 9 յունվար 1882

Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՕ

ՔԻՐԱԼԸԳ ԽԱՆԷ

Սամանթիա ճատտէսինտէ Աղա Համմամը ճիվարընտա Ալի Մինա նամ Բում քիլիսէսի եանլարընտա վագը քէրէսթէճի տիւքքեանընն գարշըսընտա 213 նիւմէրօ իլէ մուրագգամ 3 օտալը պիր պոպ խանէ քիրալըգ օլուղունտան, խանէի մէզքիւրը իճարէ արզու իտէնլէրին եա մահգամընը վէ եախոտ մահալը մէզքիւրէ Ա. գարճա չէշմէսի իմիթիսալինտէ քէօսէլէճի տիւքքեանընա միւրաճաաթ իլէմէլերի իլան օլունուր։

5—3

ՏԱԼՄԱՑԻԱ ԻՍԹԻԼԱԼԸ

Բեյտերբեյ քէսպը չիտտէթ վէ վէխամէթ իթմէքտէ օլտուղու մուխթէլիֆ թէյէկրաֆլարա խապէր վերիմէքտէ օլան Տալմացիա իսթիլալը հագգընտա կէչէր ու Հէրսէկ նամ Մահար կաղէթասընդն գաթարօ մուխպիրի մէզքիւր կաղէթայա մալիւմաթը մուֆասսալ իթա իթմիշ օլմաղա, իսթիլալը մէզքիւրդն չու արալըգ քէսպ իթտիյի էհէմմիյէթսէն նայի, թաֆսիլաթը մէզքիւրէնին կաղէթամը-զա նագլի միւնասիպ կէօրիւլմիւշ տիր։

«Տալմացիա իլէ Հէրսէգ գրթալարընտաքի ահվալ զերրէ գատար տէյիշմէյիպ էվվէլքի կիպի տիր։

«Հայտուտ չէթէլէրի՝ քէմաֆիսսապէրգ քէսրէթի իւզրէ օլուպ, չաեէտ եօլտան պիր ասքէր միճքրէզսի կէչէճէք օլսա, հէման սիլահլարընը գայալարդն արգալարընա սազլայարագ, կէլիպ ասքիրը մէզքիւրէյի քէմալը հիրմէթ վէ րիայէթլէ սէլամլարլար։

«Պու պիր էշզրնա մուհարէպէսի տիր։

«Էքսէրիա հէր թարաֆա չզգարըլան տէվրիյէ գօլարը իլէ նէօպէթճիլէր պիր չէյ քէչֆ իթմէտիքլէրի զէման, պուլունըլան գրթալ արազիյէ էյզըյատան պիր նէֆէրինին պիլէ գայմամըշ օլտուղու զանն ու իթիգատը հասըլ օլսուր իսէ տէ, չայէտ պիր գաչ ասքէր նէֆէրի ագըրընդրգ քտիպ տէ օտուն թօրլամագ իչիւն օրմանա կիրմէյէ ճէսարէթ իթսէյէր։ օլ անտէ պիր գուրչուն եաղմուրու իլէ իսթիգպալ օլընճաղգարընա վէ հէր գայա արգասընտան աթէշ իլէ տիւման զուհուր իտէճէյինէ սալա չիւպհէ եօգտրը։ Հէր թօրրագ եըզընթըսը, հէր թէրէճիք՝ տաիա թիւֆէնք պօզալթմայա հազըր պիր չօգ տիւշմէնլէր կիզլէյօր զանն օլընապիլիր։ Սիլահսըզ պուլունան նէֆէրլէր պիթթագ միւտաֆաա իտէմէյէճէքլէրինտէն, եա ֆիքրաբ իտէրլէր վէ եալաօտ էշզըյան մէրզուսմէ եէտտինտէ էսիր գալընլար։ Օրտուկեահա գատար ֆիրայա մուվաֆֆագ օլանլար, օրտուկեահ խինտէ պիր վէլվէլէ տիւշիւրիւրլեր։

«Ցէրհալ տէվրիյէ գօլարը չընգարըպ, հէր գայանը, հէր ադանըզդն վէ հէման հէր թաշընարգասը արգանըզը։ Գալար հէվալինին հէր ճիհէթինի տէվր իլէ չայանը հայրէթ պէգ սուրէթտէ իյիտի վազիֆէյէ միւսարաաթ իտկրլէր։ Եօրկունըզդա, թէհլիքէյէ պագմայարագ էլլերինտէն կէլէն պիւթիւն զայրէթ սարի իթթիքտէն սօնրա «էթրաֆտաշչիւպհէյի պիր չէյ եօգ տըր» խապէրինի կէթիրիրլեր։

«Պու հայտուտլար աճապա նէրէտէ իսքեան իտէեօրլար։ չիւպհէսիզ եալընըզ քէնտիլէրինճէ մալիմմէվ հէր կիւն ասքէրիմիզէ իրաստը խասար իյլէմէլէրինէ միւսահատ պիր թազմ մաղարալարտա վէ հայվանաթը վահշիյէ մէվալարընտա իսքեան իտէեօրլար։

«Պու հայտուտ մուհարէպէսինին նէ գատար կիւճ պիր չէյ օլտուղու սուհուլէթլէ անլայընընապիլիր։

«Լէհալիսի նիհայէթ արգանընդը չէվիրտիկինիզ զէման տահա էյի պիր էմնիյէթլէ սիզի վուրապիլմէ իչիւն, տերեճէի նիհայետտ պիր իթաաթ եիւգիւ կէօսթէրէն պիր մէմլէքէթտէ էյիյի քէօթիւտէն ֆարգ իթմէք նէ գատար միւշքիլ տիր։ Պու չուրիշ ու ֆէսատընը նէթիճէսինի շիմտիտէն քէշֆ իթմէք գապիլ տէյիլտիր։ Խօշնուտ սուզըզը թահրիք վէ ֆէսատը թէրվիճ իտէն բուէսայը ախզ ու կերիֆթ իթմէք լազմ կէլիր։ Պու խուսուսա մուվաֆֆազրյէթ հասըլ օլանճագ իսէ տէ, պիշարէ ասքերլէ իմիզ օ վագթագատարխայ. լիճէ թէկէֆֆէթ վէ զայիֆթա տիւչար օլուպ եօրուլանճագլար տըր։ Պու խուսուս տախի՝ գուվվէտէն ֆիրիկ կէլտիքտէն սօնրա, ֆէնալըզը քէօքիւնտէն չզգարմագ իչիւն չէտիտէն տայրանմագ իգթիգա իտէր։

«Հէր կիւն ժանտարմա զարաղոլխանէլէրի թէէսիս իտիլյօր։ Դըշլալար պուլունմամասը միւնասէպէթիյէ կէլէն ասքիր՝ էֆրատը էհալի խանէլէրինտէ իսքեան իտիլեեօր։ Պու կիւնլէրտէ իքի ալայ բիյատէնին պուրայա վիւրուտիրէ թեթիզար օլունույօր։ Գովաշէվիշ նամ սէրքէրտէնին ֆրրգասընտան 3 բէիս կէլիպ, կաչի գա հիւքիւմէթինէ տէխալէթ ու իսթիման իտուպ, Թրէպինօյա իզամ գըլընմըշլար։ Գովաշէվիշ կէչէնլէրտէ Գրիմոշի հուտուտընա կէլիպ, մալէթինտէ 4 քիշի օլտուղու հալտէ մէմլէքէթէ կիրմաեի իսթէմիշ իսէ տէ, մաթլուպընա զուլագ վերիմէմիշ տիր։ Էքսէրիսիգարատաղլարտան միւրէքքէպ պիր հայտուտ չէթէսի կէչէնլէրտէ պիր չօգ հայվանաթ զուսպ ու եաղմա իթմիշլեր տիր։»

ՑԷՐՍԻՄ ՎԻԼԱՅԷԹԻ

Լէվանդրն Խարբուրթ մուխպիրի գէկտ. 13 Խարիսիյլէ աթիտէքի սէքթուպը եազմիշ տըր։

«Էլյան Ցէրսիմ մէրքէզը վիլայէթի օլան Խօզաթ իլէ Զիմիշկէզէկ պու կիւնլէրտէ պիր սէյահաթ իզրա իթմիշ է Հէր նէ գատար Խզ զաթ բէք էհէմմիյէթսիզ պիր տաղլըգ գարիյէ իսէ տէ, վալիի վիլայէթի ֆիքրի բաշա հազրէթլէրի օգագալարը թաթհիր իտուպ գալ. տըրըմ տէօշէթմիշ, տէվայիրը հիւքիւմէթ իշիւն պիր էպնիյէ վէ ուֆագ պիր ճամի ինշա իթտիրմիշ, վէ պու կիպի թէշէպպիւսաթը սարիէտէ պուլունմուշ օլտուղընտան, մահալը մէզքիւրը հալի պիւսպիւթիւն տէյիշմիշ տիր։

«Ֆիքրի բաշա՝ քէմալը շէվգ ու խահիշլէ իյֆամ մէմուրիյէթ իթմէքտէ իսէ տէ, անճագ սարֆ իթտիկի մէսաի ու իգտամաթ հիշ պիր ֆայիտէյի մուճիպ օլմամագտա տըր։ Նամուսը վէ միւգթէտիր ատմէրը պուլունմամասը՝ մէմլէքէթին հէր թարաֆընտա պիր հիւսնի իտարէ թէէսիսինէ պէօհիւք պիր էնկել տիր։ Ֆիւրտէր՝ էքսէր տէֆա Օսմանը մէմուրյ. նինտէն ալտանմըշ օլտուգարընտան, չիմոի թիւրք մէմուրիյինէ բէք տէ իթիմատ իթմէմէքտէ. տիրլեր։

«Պու ֆիւրտէր բաշի միւշարիլեյինն սահիհէն քէնտի էյիքէրի իչիւն յալըշըզընը ֆարգ իթմիշլեր իսէ տէ, քիւչիւք մէմուրինէ էմնիյէթ իթմէյօրլար։ Հէր նէ գատար Ցէրսիմ վիլայէթի՝ պիր զէնէ մուգատատէմ թէչքիլ օլունմուշ իսէ տէ, մէհաքիմը ատլիյէնին թանզիմի իչիւն հէնուզ բայիթանթատան եվամիրը լազմէ վիւրուտ իթմէմիշ տիր։ Ֆիւրտէր՝ եվվէլքի նինամընը վէ գարըշըգ հալէրինտէն պըգմըշլար իսէ տէ, մալու ճանլարընն մուհաֆազա վէ հուգուգլարը թէէմին օլունմատընճա վէրկի վէրմէյէ մուվաֆագատ իթմէյէճէքլէր տիր։

«Ֆիւրտէրին զաննընա կէօրէ, հիւքիւմէթը մահալլիյէնին պայլըճճ մագսէտի՝ էհալինին մէնաֆիինի վէգայէ իթմէք օլմալը, անճագ քէնտիլէրինտէն վէրի՛լ իլէ գորա նէֆէրի ալմագ տըր։ Պու խուսուս՝ մուճիրգը թէէսսիսի օլուպ, հալ պու քի հիւքիւմէթը մէրքէզիյ՝ վիլայէթը մէզքիւրէ մէսալիհինին թանզիմ ու թէրթիպի իչիւն Ֆիքրի բաշանընը գուրտուղու բանլարա եարտըմ իթմէքտէն պայգա պիր չէյ եարամազ։

«Տաղլարտա անճագ 600 ասքէր վար տըր։ Իբի իւչ սէնէ մուգատատէմ պունուն 20 գաթը մէվճուտ իտի։ Հիւքիւմէթին չիմտիքի բալիթիգասը Ֆիւրտէրի տէրիճէպրէն, իլլա իսթէքլէրիյլէ արզը իթաաթա մէճպուր իթմէքտէն իպարէթ տիր։ վէ էկէր պունա թէմամը լա վէ ազիլանէ պիր սուրէթտէ տէվամ օլունուր իսէ, պու թարիգ բէք ալա պիր թարիգ տիր։ Էկէր Ֆիւրտէր՝ իրթիքապ վէ սուի իտարէ սէնէլէրի կէչիրիճօլուպ, էլան ըֆֆէթ ու իսթիգամէթը թամամ իլէ իտարէ իտիլէճէքլէրինէ տարի էմարաթը մուգնիա կէօրսէլէր, չիպհէսիզ հիւքիւմէթ պունտան բէք զիյատ իսթիֆատ իտէճէք տիր։

«Ֆիքրի բաշանը Զիմիշկէզէք գայմագամը Հիւսնիւ էֆէնտի կիպի սատըգ պիր մուավինի վարտըր։ Պու տէլիգանը անասըլ Սթամպօլը օլուպ, հիչ պիր մէմուրիյնը Օսմանիյէտ կէօրմէտիկմ պիր ագլ ու ֆէթանէթէ մալիք տիր։ Գայմագամը մուամելէյէ՝ էրմէնիլերի վէ իսլամլարը մէքթէպլէր եարմագ իչիւն թէչվիգ իթմիշ վէ պու պապտէ իանէնի նագտիյէ տախի թօրլամըշ օլտուղու կիպի, (Ֆիքրի բաշա տահանէ վերմիշ տիր) չիմոի տէ Զիմիշկէզէք նէհրի իւզերինէ կիւզել պիր քէօպրու եարաբըմագ իւզրէ տիր։ Էհասըլ մուամիլէյհ Հիւսնիւ էֆէնտի տէյիլ գայմագամ իլա միլթէսարրըֆ վէ վալի պիլէ օլաճագ պիր զաթ իսէ տէ, Ֆիքրի բաշա մուամիլէյհին գայմագամըգ մէմուրիյէթինի պիլէ թասարիգ իթտիրէմէմիշ տիր։ չիւնքի մուամիլէյհ պու մէմուրիյէթի մուվագգաթէն իպա իթմէքտէ տիր։

«Ցէրսիմվիլայէթինին վարիտաթը քիւլլիյէսի՝ Զիմիշկէզէք իլէ Զարսանճագ գազալարընտան վիւրուտ իթմէքտէ տիր։ Ցէրսիմ ֆիւրտէրի՝ օլ տէրէճէ ֆուգարաթըրլար քի, էկէր պու վիլայէթտէ իմարաթ վէ ինշաաթա թէշէպպիս օլընմագտըրզն քէնտիլէրինտէն վէրկի թահսիլ օլունուր իսէ, պու վէրկի՝ մըգտարը՝ քիւլլիյէճ պալիզ օլամատճագ տըր։ Ցէրսիմ տաղլարը մատէնլէրլէ տօլու օլուպ, հաթթա պու մատէնլէր պիր վագթ իշլէնմիշ, վէ իշլիթմէկիմէ կէօրէ պիր աղ մսաֆէ կօյմէտ մատէն քէօմիւրիւ պիլէ պուլունմուշ տըր։ Էկէր հիւքիւմէթ իլէ էհալիսի՝ պու ճիվարտա պուլունան մատէնլէրի իշլէթմէք իշիւն սուրէթը մուէսսիրէտ իշէ պէտ իթտէլէր, կէրէք հիւքիւմէթ վէ կէրէք էհալիէ բէք խայրը օլուր։»

ՄԷՋԵԱԹԻՊ

ՎԱՆ

Շեհրը մէզքիւր մուխպիրիմիզէն կէլէն մէքթուպ տըր։

ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆՈՑԻ ՓԱԿՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

Արարատեան ԾԱԽԵՐԱՆՑԻՇԱՑԱԿ ընկերութեան վարժապետանոցն երբոր բացուեցաւ 1879 Յունվար 1ին, երկու տարբերը զգացում առնուեցաւ Վանայ մէջ և տևեց մինչև նորա փակումը։ Առաջին և գլխաւորն էր ռուսերէն, իւր վերջին աստկութեամբ, երկրորդն կամ յետնորդն էր պրոտեստանտ. ծածկեալ կեղծ դիմակի տակ և ոչ թէ յայտնի որպէս ուրախութիւն։ Ամէն անոնք որ ազգի տպագային վրայ յոյս, սէր և հաւատ ունէին, և մի գեղեցիկ յառաջդիմութիւն կը ցանկային տեսնել մեր մէջ, և մէկ խօսքով գիտութեան և ուսման, կամ որ նոյն է քաղաքակրթութեան անկեղծ բարեկամ էին, ռուսերէն վարժապետանոցի բացման վրայ, բառին կատարեալ նշանակութեամբ, վասնզի ոչ միայն գիտէին թէ բարոյական և մտաւորական լուսաւորութեան մեծ վառարան մի պիտի լինէր այն, այլև բերկրեցան ասոր համար, վասն զի վարժապետանոցի հաստատութիւնը մի գեղեցիկ ու պայծառ գրականն կը համարէին—և իրաւունք ունէին—այն համակրութեան ու սիրոյն և ուշադրութեան, որովք տարաբնակ Հայք, Պոլիսէն մինչ Տփղիս, Բեռլին-Բուրգէն մինչ Կալկաթա, նայիլ սկսած էին Վանայ վրայ, որոյ զարգացման և բարգաւաճման փափագող լինելին յայտնելու համար քան զայն բացարձակ ապացոյց չէին կրնար տալ։ Իսկ անոնք որ ժողովրդեան տգիտութեան, թշուառակեցութեան, բարոյական ու մտաւորական սարկութեան մէջ շահ ունին և յաւէտ այդպիսի անարգ շահու հետամուտ են, անոնք որ ժողովրդեան լուսաւորութենէն կը վախնան, մտքի և սրտի անկախութեան թշնամի են, այդպիսի ժպիրհ ու ժանտ զգացմունք ունեցողներն, որք դըժբաղդաբար Վանայ մէջ ալ կան, ինչպէս ամեն տեղ եղած են, ոչ-բէտ Վարժապետանոցի բացման վրայ, բայց որ աւելի վատթարն է, կեղծեցին ծածկել իրենց դգացումներ ու առերևոյթս միտնալ ցուցուցին առաջին դասակարգին հետ։ Այդ երկու դասակարգերն զգացմամբ իրարմէ տարբեր ծնցին մինչև Վարժապետանոցի փակուիլը և յայնժամ զգացմունքն փոխանակեցին զիրեար։ ռուսերէնն անցաւ երկրորդ դասուն, փրոտեստանտն առաջին դասին բաժին մը նաց՝ կրկնապատկուելով միանգամայն անոր համար որ միւս դասակարգն յաջողութիւն մը կունենար, մինչ ինքն կորուստի կը վիճակուեր։ Առաջին դասակարգն այս անդարմանելի ձախորդութեան համար «ոչ» մէջ կէ այժմ, մինչ միւս բանակը յաղթանակ կը տօնէ, զի Վարժապետանոցի փակումն յաջողանք է այդ սև խմբին համար ի վերայ այն ամենայն ճըգանց, զորս դժոխաշունչ ոգւով և ամենազգրալի միջոցներով ի գործ դրաւ նա իւր դիմակը վար առնելու և իւր ներքին դիտումներն երևան հանելու ծառայողայդ հաստատութիւնն փակելու համար, որուն թէև ինքն չկարողացաւ յաջողիլ, բայց վերջապէս պարագայից բերմամբ ի գլուխ ելաւ։ Եթէ թուեմ աստ այն ամէն թշնամութիւններն, վատութիւններն, գաղտնօրոգայթ եղեռնաւորութիւններն, զորս գործադրեց այդ սև խմբակն Վարժապետանոցի պաշտօնէից 'դէմ գլխաւորապէս 1879 տարւոյն մէջ, այսինքն յաւուրս փոխ—տեսչութեան Պ. Մարկոս Նաթանեանի, որ իբրև վահան ընդդէմ տեսչին—Պ. Փորթուգալեանի (1)—արձանանալով՝ բիւր սլաքներ և գնտակներ առաւ կուրծքի վրայ և ճակատն, ու միշտ անպարտելի մնաց։ Եթէ թուեմ աստ այդ պժգալի արարքներն, ընթերցողք պիտի սարսափին թէ ինչ տեսակ վատեր կան Արծրունեաց դաւառին մէջ ի վան, և գուցէ կարծեն թէ երկիր վատաց է այն։ Ուստի զանց կանեմ յիշել զանոնք, մանաւանդ որ անկարելի է, զի ոչնչափ շատ են և օրինակ մի տալու համար կը յիշեմ այս տեղ թէ այդ սև խմբակի խաւարային շահագործութիւն. մինն էր այն ֆէնդաբեան զինուց գործածութիւնը՝ որով զրպարտեցին թէ «Վարժապետանոցի մէջ Մեհեռ էլոյ անուն գիրքով աֆհատութիւն կը դասախօսէ գլխաւոր ուսուցիչն», և մինչև անգամ ազգային մամուլն ասպարէզ բերին իւ՛ց այդ էեպէյնն յայտարարութեան։ Միայն թէ ափսոս որ քաղաքական կառավարութիւնէն իշխանութիւն չունեցին հաստատական խոչնչ պատիժ տնօրինելու, թէպէտև հոգևոր իշխանութիւն կար ձեռուընին, զի իրենց սև խմբին գլխաւորն անգլուխ մի եպիսկոպոս էր։

Այդ և նմանօրինակ չահատակութիւններէ լեռոյ երբ ոչինչ չը յաջողիր խաւարի բանակն, ու լքած և յուսահատած միջոցին կը տեսնէ յանկարծ իւր փափաքին լրումը օտար միջոցներով, տարբեր նպատակներով և դրդիչ

(1) Իսկ այս վերջին ամառը Պ. Փորթուգալեանի դէմ եղած չարժումն տարբեր տեսակէտով էր և լոկ իւր անձին դէմ ուղղեալ և ոչ թէ Վարժապետանոցին, և Ա. դասակարգին կողմէն էր։

ԳԱԹԻԼԻՆ ԳԸԶԸ

ԷՍԷՐԸ

Ք. ԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷԲԷՆ

(1511 Նէ-մէրգաա դէվ-մ)

Իլք պաղչմանն պէրու տիւրկէր իւչ քէրրէ պու տէհէթլի սիւվալը քէնտի քէնտիյէ խրատ իթմէքտէ վէ պու թասավվուրընը իճրա խտէճէկինէ բէք տէ շիւպհէ կէօրիւնմէմէքտէ իսի։ պիր տէ նակէհան վէ մէմուլէն դայրի զարագ պիր սէս իշտիպ թիթրէտի։

Օտասընդն դարուսընա հըզլըճա վուրտուլար։

—Բիմ՝ օլապիլիր պէյզէ —սօրու քէնտի քէնտիյէ Բիեր Լանտրի։

Վէ անանթար գարուսընդն իշ թարաֆընտա պուլունմաղլա, գարույա տօղրու կիթտի, քէնտիսի գարույը աչը վէ թանըմասրդ պիր ատամ գարշըրընա չը գտը։

Կէլէն միւսաֆիր իրի վէ գուվվէթլի պիր ատամ իսի, վէ սաաէլիկի պիւսպիւթիւն ունութմագսըզընն սիւպիա կիսկնմիշ իսի։ —Եիւղիս Թաղէ Քրաչը իսի, պըչըզլարը ուզուն վէ ապանօղ կիպի սիմ սիյահ իսի։ սիմասընդն քնաթ թարաֆը՝ սրճաղ մէմլէքէթլէրտէ իգամէթ իթմիշ պիր ատէմ կիպի գարարմըշ օլուպ, չէնէսի իլէ հանդալարընն ալթ թարաֆը տա թաղէ թրաչ խիրմիշ պիր տէրի կիպի մավիյէ չալայոր իսի։

Սաչլարը տա սիյահ վէ գրսա քէսիմշ օլուպ, կէօզլէրի սօլկուն մավի, սայքի ղընճաղի իսի։

Գու կէլէն ատէմն եիւքէք արնդիլարա մէնուպ պիրի օլտուղու տէրքէար կէօրիւնիյօր իսի։

Ժ.

ԴԱՏԷՐԻՆ ԳԻՐ ՄԷԳՈՒՍԸ

Օտա սայքի թէքմիլ գարանլըգ օլուպ, պու գարանլըգընն իչինտէ Բիեր Լանտրի՝ էվվէլա մէրգուսը, քէնտիյի թէվգիֆ իթմէք իւզրէ կէլմիշ օլան պիր բօլիս մէմուրը զանն իտուպ, պիւթիւն վիւճուսուրյա թիթրէտի։ Լաքին հէրիֆէ պիր տահա պագընճա պու զանը ճանլըգ օլտուղընը անդատը։ —Պիր բօլիս մէմուրընտա՝ պու մէհհուլ ատէմին նէ լաթիֆ չէհրէսի, նէ սիւպհէ իւսթիւ պաշը վէ նէ տէ իլթիֆատ ու նէզաքէթի օլապիլիր իսի։ զիրա մէրգում իշերի կիրիպ սէլամ վէրտիքտէն սօնդրա չարգասընը էլինտէ թուտաս։

—Շիւպհէ եօգ տըր քի ճանլըգ կէլտինիպ —տէտի տիւրկէր էօյլէ պիր միւսաֆիրին քէնտիսինէ կէլմէսինի ումմայարադ։

—Պիլմէմ, եանընդ՝ մը կէլտիմ —ճէվապ վէրտի մէհհուլ ատէմ— պանա պու պապտէ մալիւմաթ վէրմէյէ հիմմէթ իսթինիզ։ . . .

—Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ —ճէվապ վէրտի Տընիզլին բէտէրի։

—Պիրիսինի արայօրըմ. պու խանէտէ օթուրուր իմի. իսմի ատ Բիեր Լանտրի տիր։

—Բիեր Լանտրի պէ՛նիմ, էֆէնտի. . .

—Էօյլէ իսէ, միւսատտէ խտինիզ, իշերիյէ կէլէյիմ. չիմոի պիր ազ պէնիմէ կէօրիւշպիրիմիսինիզ, բէճա խտէրիմ սէօյլէյինիզ. . .

—Բէք ալա, պուլուրը էֆէնտիմ. . .

—Պէյլի տէ միւքէալէմէմիզ ուզուն օլաճագ տըր. . .

—Խթէտիլինիզ գատար վագթիմ վար տըր. . .

Պու պիր գաչ սէօզտէն սօնդրա տիւրկէր՝ Թարիֆ խտէմյէճէյիմիզ պիր թաաճճիպ վէ խթիդրապէ տիւշար օլարագ, պիր թարաֆա չէքիլիպ միւսաֆիրէ եօլ աչը, վէ էլի իլէ օտատա պուլունան պիր տանէճիք խպէմէյի կէօսթէրէրէք, իլլավէ իթտի.

—Պույուրուն, օթուրուն, էֆէնտի. . .

—Է՛յ, սի՛զ —սիւվալ իթտի մէհհուլ ատէմ։

—Պէն այագտա տուրուրըմ. . .

—Պունու գապուլ իսէմմ. . .

—Էօյլէ իսէ եաթաղըմ պանա սանտալիյրգ խէպիրիր. . .

—Թամամ, բէք ալա. . .

Մէրգում եապանճը օթուրտու վէ պիր իքի տագիգա սիւքիւթ իթտի։

Սէօզէ պաղլամագ իչիւն միւնասիպ պիր թարզ տիւշիւնմէքտէ իսի վէ պու թարզը պուլմագ գէլայ պիր շէյ տէյիլ իսի. . .

—Միւսիւ Լանտրի —տէտի նիհայէթ— շու իթտիկմ մուամէլէ սիզի թաաճիպտէ պրագըյօր, անլայըրմ. . . շիմոի տահա չօգ թաաճիպպ իթտիրէճէք տիր. Լաքին բէք նազիք օլան պիր մէսէլէյէ կիրիշմէզտէն էվվէլ, նամուսըմ իւզերինէ սիզի թէէմին իսէրիմ քի, պու զարիպպ մուամէլէ սըրֆ սիզին պանա հըսս իթտիրտիկինիզ պէօյիւք պիր մէրագտան նէշէթ իթմէքտէ տիր. . .

—Պէն սիզէ մէրա՞գ մը հըսս իթտիրյօրըմ —պաղըրտը Բիեր Լանտրի։

—Պէօյիւք պիր մէրագ. . . Թէքքրար իսէրիմ. . .

—Սիզի քի՞մ պանա կէօնտէրիյօր. . .

—Եկէր գապուլ իսէրսէնիզ . . ֆարզ իսէրիմ քի գատէր պէնի կէօնտէրիյօր. . . գանընմա կէօրէ, գատէր ինանդարը իշինէ գարըշըր տէսէմ, ըէտտա իթմէզսինիզ, տէրի՛ մի. . .

—Հայըր, ըէտտա իթմէմ. . . հէր նէ գատար պու կիւնէ, պու սաաթա գատար գատէր պէնիմ հագգրմաա բէք էյի պիր մուամէլէյէ պուլունմամըշ իսէ տէ, էօյլէ զանն իսէլիմ. . .

—Շիմոի պաշլայանճագ տըր. պէնիմ կէլիշիմ տէ պունա պիր խպաթ տըր։ —Հալինիզ պանա բէք զիյատ թէէսիֆի մուհիպ օլույօր։

Բիեր Լանտրի՝ մէրգում եապանճընդն սէօզիւնիս քէստի վէ տէտի.

—Միւսատտէ իսէ՞րմիսինիզ, սիզէ պիր շէյ սիւալ իսէյիմ. . .

—Պուեուրունուզ նէ իսթէրսէնիզ սօրունուզ. . . ճէվապ վէրմէյէ միւսաբէքաթ իսէճէյիմ. . .

—Պէնի նա՞սրլ թանընէօրսընը, վէ պէնիմ հալիմ իւզերինէ նէրէտէն մալիւմաթ ալագընը. . .

—Պու գօլայ պիր շէյ տիր. . . կէչէն գեկտեմբեր 7տէ ճէգա մանքքամէսինտէ մուհաքէմէտէ հազրը իսիմ. . .

—Եանի պէնիմ մահքիմ օլտուղում կիւն—մըրըլտանտը տիւրկէր սօլկունլուղու պիրտէն պիրէ արթարագ. . . Լաքին օ հալտէ, էֆէնտի, պանա պիր հայլագ նազարըյա պագմաքյաբտընը. . . պէնի թահգիր իթմէյիսինիզ. . .

—Պէն սիզի բէք պէտպախթ պիր ատամ ատտ իսէրիմ. . . պաշգա պիր շէյ պիլմէմ. . . պանա բէք զիեատէ շայանը թէվէճճիհ կէօրիւնէն սիմանընդա հայրան օլարագ վէ եիրէք բարաղաբընը վէ սուգիյի պագբէրընընտան աճը

հարկն գործադրուած, անչուշ կը խայտայ այդ չարաշուք խմբակն և կը ծաղրէ լուսոյ բանակին «սուրգը», չնայելով թէ իր ուրախութիւնն ազգային խումբի մը պարտութեան վրայ ազգուրացի մը ուրախութենէն ոչ նուազ ամբոխալի, ոչ նուազ դատապարտելի է։ Եւ ոչ միայն ուրախութիւն կը զգայ սրտով, ոչ միայն կը ծաղրէ լուսոյ խմբին տխրութիւնն ու սուգն մտովի, այլ և պիտի ալ ասել, կը ժպտի լը. բագրի միջոցաւ յայտնել իւր այդ զգացումն։ Իրաւունք տխուր գաղափար կ'առնէ մարդ այսպիսի պարագայից մէջ մեր ազգին վրայ։ Երբ կը դիտէ թէ տակաւին ի՞նչպիսի մարդիկ ունիք մեր մէջ և ի՞նչպիսի անպատկառ ուսումնատեացներ կան (2)։ Վասպուրականցի լինիլ, ու Վարժապետանոցի փակման վրայ ուրախանալ. այդ երբէք չէր յուսացուեր, գէթ կեղծաւոր դիմակաց այսպէս անպատկառ ի բաց թողուելն չէր հաւանական։ Վանեցի լինիլ ու Վարժապետանոցի առթիւ յայտնուած «սուգ»ն այպանել. ստուգիւ այդ վերջին ատիճանի լրբութիւն է։ Եւ սակայն դժբաղդաբար զայդ ալ տեսանք. ահա եղելութիւնն։

Հայաստանի սուրհանդակն վանայ ժողովրդեան զգայուն մասի սուգն ու խորութիւնն տեսնելով, զոր կ'զգար Վարժապետանոցի փակման վրայ, թարգման հանդիսացած էր այնմ, և Վարժապետանոցի փակումն գուժած էր ու շրջանէն մէջ առած, որ ամենէն աւելի պերճախօս է սուգ մը բացատրելու կողմանէ, և ահա վանայ ծանուցեալ սև խմբակէն ոմն, լսելոյ և լսուելոյ իմաստեան թշնամի ազգ չմտնէն արարած մը, որ ի կ. Պոլիս ներկայացուցիչ է այդ խմբին, չդիմանալով յայտնուած սուգին, կամ սրամտելով թէ էր վանայ թղթակիցն հակառակ խմբին թարգման կը հանդիսանայ և ոչ թէ իւր պատկանած խմբակին, կը խոյանայ կոտրել մեր գրածին ազդեցութիւնը, և Մարիլ 30/20 թիւ թերթին մէջ նամակ մի հրատարակել կուտայ հետևեալ պատճէնով.

«Ցուրբաթ աւուր թերթ. էֆէնտիի «թերթն իւր վանայ սովորական «թղթակից» Պ. Սմբատի մի նամակն կը հրատարակէ վարժապետանոցն կը հրատարակէ վարժապետանոցի փակմանը դէմ, սև չրջանակի մը մէջ առնուած. Պ.

«Սմբատ, այսինքն Պ. Մարկոսնաթանեան, իրաւունք ունի սև «չրջանակ գործածել իրեն հա«մար, զի վարժապետանոցի փակ«մանէն յետոյ կը կորսնցուցեալ վա«զուրականի փոխ-տեսչութիւնը, «որուն համար 5 ոսկի ամսական «կառնուր Միացեալ ընկերութե«ան, և հարկաւ այդպիսի կո«ուստ մը կարժէ այդչափ սուգ։» 1881 հոկտ. 18։ (Ստորագրեալ) վասպուրականցի

Ամ՛թ որ այսպիսի «վասպուրականցի»ներ կան աշխարհի վրայ, զի ոչ ապաքէն ազգ նամակն պաշտօնական արձագանգ մի է այն չարաժպիտ ուրախութեանց, զորս զգացած է խաւարի բանակն Վարժապետանոցի փակմանը վրայ, զի ոչ ապաքէն այդ նամակն անպատկառ կերպով կը ծաղրէ այն սուգ, զոր իբր թարգման վանայ ժողովրդեան յայտնած եմք լուսոյ այդ վառարանին չիջման վրայ։ «Վասպուրականցի» անունը անպատուող պարոնը դիս և Պ. Մարկոս Նաթանեան մի և նոյն անձնաւորութիւն ցուցնելով՝ Վարժապետանոցի փակման համար յայտնուած սուգը անձնական շահու կորուստի արդիւնք կը համարի։ Բայց եթէ Սմբատ արժանի լինէր Մարկոս Նաթանեան ստորագրութեան պատիւ ունենալ, միթէ «Վասպուրականցին» ամենախստառակ ստախօս մի չէ՞ր ըլլար, քանի որ Պ. Մարկոս Նաթանեան Վարժապետանոցի փակմանէն մ. փոքր առաջ թողած է փոխ—տեսչութիւն, և հիմ ալ առաջ Վարժապետանոցի մէջ ունեցած գասախօսութիւնը. հետևաբար նորա փակուելովը չէր կորսնցուներ ոչ մի ինչ անշնչելոյ, բայց միայն այն՝ որ Վարժապետանոցէն յառաջ գալիք արդիւնքներն կը փճանային։ Եւ այդմամբ ևեթ թարգման եղանք ժողովրդեան սգոյն ու անշնչելոյն մէջ առինք մեր փոքրիկ նամակն (տես թերթ. էֆէնտիի 1250 հոկտ. 16) որ կը խօսէր Վարժապետանոցի փակմանը վրայ և ոչ թէ «փակմանը դէմ,» որպէս խեղաթիւրելով կը ջանայ ցուցնել «Վասպուրականցին» (3)։ Ընթերցողք թող դատեն մեր «սուգին» պատճառը, ու «Վասպուրականցոյն» այդ յոգուած ներշնչող ոգին։

Յոյզդ նամակով կը դրեմք ուրիշ նիւթոց վրայ։ ՍՄԲԱՏ

(2) Զկարծաւ թէ Վարժապետանոցի փակում վճռող ընկերութիւնն կը մեղադրեմք այս նամակաւ. մեր խօսքը լոկ անոնց համար է որք թշնամի էին Վարժապետանոցին ի Վան։

(3) Վարժապետանոցի փակման վրայ կը սգամք, բայց դէմ չեմք կրնար խօսիլ, զի ընկերութեան որոշմանց դէմ խօսելու իրաւունք չունիմք. օրինակի համար, կը ցաւիմք Թալէանի գալըստեան վրայ, բայց իրաւունք չունիմք Թօռէլեան իրկողին դէմ ցաւելու։

Տէրճի զրմնընտա մաթպասմը

Հայ սրտի մը բղխեալ զգացումն ու Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութիւնն

Հիացած Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան անդամուհեաց ժրաջան աշխատութեանց, նամանաւանդ Ազնուաշուք Տիկին Ապրօի Ատենապետութեան վերայ, կը համարձակիմ իմ տկար ու անվարժ գրչովս անկեղծ շնորհակալիքս ու բարեմաղթութիւններս յայտնել առ ընկերութիւնն և 'ի մասնաւորի առ Տիկին Ատենապետուհին։

Ով Դիւցազնուհի՜ Տիկին Ապրօ, որոյ ատենապետութեան շնորհիւ կը փայլի այսօր Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութիւնը և օր ըստ օրէ կը յառաջանայ նորա գործունէութիւն ու աշխատութեամբն։ Քանի՞ցս պանծալի է նորա այս վեհ ընթացքն, և քանի՞ցս արժան գովեստի. բարեբաղդ է Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութիւնն որ կը վայելէ Ազնուաշուք Տիկին Ապրօի ատենապետութիւնը, բարեբաղդ է նաև Հայոց ազգն, և թո՛ղ պանծայ իւր ծոցին մէջ ծնած ու սնած ըլլալուն համար Տիկին Ապրօ մը և կը մաղթեմ որ դեռ շատ Տիկին Ապրօներ ունենալու բարեբաղդութիւնն ունենայ. բայց յամօթ իմ կը խոստովանիմ թէ դեռ ունիք տիկիններ և օրիորդներ որք կը բամբասեն այն ամեն Հայ օրիորդները ձեռնարկած ըլլալուն համար այնպիսի գործի մը՝ որուն հոգին ու նպատակն ինքնին վեհ է, և կը պաքարակեն զմեզ, ըսելով թէ «անվայել է աղջկանց համար այս տեսակ գործերու հետամուտ ըլլալ»։ Ա՛յսքանով գոհ չեն ըլլար և կը յանդգնին մինչեւ իսկ ընկերութեան նպատակն մեղադրել, ըսելով թէ ոչինչ պէտք է գաւառաց մէջ բնակեալ Հայ աղջկանց համար ուսումն ու գիտութիւն, անոնք իւրեանց արդն ու բահը թո՛ղ ճանչնան։» Ցաւալի է մեզ տեսնել թէ այս ասող տիկնայք արդի ժամանակիս մէջ ուսեալ կարծուածներն են։

Հայ Օրիորդք, թող չի խռովին երբէք Ձեր սրտերը. արիութիւն պէտք է անդադար աշխատիլ պէտք է, պէտք է նաև հանդուրժել ամեն նախատանաց և օգնել մեր քոյրերուն որք գաւառաց մէջ անօգնական մնացած միայն մեր օգնութեան կը կարօտին, և երբէք պէտք չէ որ մեր սրտերն վիրաւորուին. եթէ աստ կը բամբասեն զմեզ, հոն մայրեր աչքերնին լի արտասուօքդ դէպ յ'երկինս յառած կ'օրհնեն զմեզ, ուստի առանց արիութիւնը ձեռքէ ձգելու պէտք է աշխատիլ որ մեր կառուցած չէնքին հիմը հաստատ ըլլայ, որով կարող ըլլամք ամեն կողմանէ փըչող հողմոց պատճառաւ յառաջ եկած փոթորիկներու հակայաձև ալեաց դիմադրել, և այս նպատակին հասնելու համար, նախ պէտք է միութիւնը յարգել, և երկրորդ աշխատիլ և ջանալ մեր Ատենապետուհին իւր պաշտօնին մէջ հաստատ պահել։

Այժմ թո՛ղ ներուի ինձ եթէ կուզեմ փոքր ինչ խնդրել։

Երբ Թէրմանը էֆէնտիի 1281 թիւ մի թերթը ձեռացս մէջ ունեցած միջոցիս, յոյժ բերկրացեալ կը. թեռնուի, Գրասէր-Ատոմի բարձր հանճարէն բղխած գովասանութեան մի յոդուածն Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան ուղեալ յանկարծ 'ի ցաւ մեծ տեսի նորա «Ներկայ և վերջին յոդուածՀ» գրբուած բառերն, երբ աչերնիս լը. բագրի մը վրայ լաւած ատենին հետաքրքրութեամբ կը ընտռեմք Գրասէր-Ատոմ ստորագրութեամբ յոդուածներն, և բերկրանօք կընթեռնումք, հիացած նորա հանճարին վերայ. այժմ ցաւալի չէ միթէ մեզ սոյն տխրալուր բառերն տեսնել անդ. արդ մերացուերն յայտնելով հանդերձ նորա այս բառերու վերայ, պարտ անձին կը համարիմ մեր չնորհակալութիւններն ու երախտագիտութիւններն յայտնել առ նա որ լրբագրի միջոցաւ առ Ազգանուէր ընկերութիւն ըրած գովեստիքը կը քաջալերէ ու կը խրախուսէ ըզմեզ։

Ստորագրութիւն
Հայ տէր մը

ՎԱՐԴԱՆ

ՕԹԵԼ ՏԸ ՊԻԶԱՆՍԸՆ ԳԱՐՇԸՍԸՆՏԱ
ԷՄՈԱԼՍԸՁ ՄԻԱՃԵՎՀԷՐԱԹ
ՎԷ
ՄԻԱՁԵՑԵՆ ԷՆՎԱՒ
ԿԻՍՄԻՍԻ ԹԱԳԸՄԼԱՐԸ
ՍԱԹԱՆ ՄԱՂԱՋԱՆ
ՖԻՑՍԹԼԱՐ ՖԷՎԳԷԼԱՏԷ ԷՀՎԷՆ
ՏԻՐ

ՐԷՍՄԻ

Տէրսատէթ մահքէմէի ճինայէթտէն աէրմի զմնընտա աթիտէքի միւզաքքէրէ մաթպասմրզա թէպլիզ զբլընմըշ տբր։

Սամաթիալը Եանգօնը քէյֆիեէթը ճէրհ ու գամիլինտէն տօլալը մֆզնունալէյհ օլուպ հէնէթը իթհամիյէտէն ղրեապէն ճիտարիր մը Ամերիկայի Գարուն սաքինէրինտէն Ֆիրարի Տիւկէր օղլու լաթէրնաճը Տիմիթրի նամ շախս՝ հէնէթը մեզքիւրէտէն վէրիլէն ախզ ու կիրիֆթ էմրի իւզերինէ չիմտիրէն գատար տէրտէսթ օլունամաշը վէ խպաթը վիւճուտ իթմէմիշ օլտուղունա մէպնի, գանունա իթաաթլա մահքէմէնէ կէլմէք իւզրէ ֆիրարիի՝ մէրգումա թարիխի իլանտէն իթիպարէն՝ ճանիպի բիյասէթտէն օն կիւն մէօհլ վէրիլմիշ օլմազլա, ֆիրարիի մէրգում Տիմիթրի՝ միւատէթը մէզքիւրէ զարֆընտա մահքէմէնէ կէլմէտիյի հալտէ գանունա իթաաթ իթմէմիշ նազարը իլէ պագըլարագ օ հուգուգը մէտէնիլէտէն իսգաթ օլունուպ, մուհաքէմէի ղրեապէսի իճրա վէ էմալի հաճզ իտիլէճէկի վէ քէնտիսինին պէր կէօնա տավայա հագգը օլմայաճաղը վէ պուլունտուղու մահալի պիլինէրը խապէր վերմէէ մէճպուր օլուպ ֆիրարիի մէր. գումըն ախզ ու կիրիֆթի իչիւն լազըմ կէլէնէրէ էվմիրի մուգթաղիյէ իթա զբլընմըշ օլտուղու իլան օլունուր։

11 սէֆէր 99

Պու տախի Տէրսատէթ խթինաֆ մահքէմէսի միւտտաիի ումումիլիյինտէն մաթպասմըզա իրսալ զբլընմըշ տբր։

ՏՕԳԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Իլէթը էֆէնտիյէ, եանի ֆրէնկի, պէլսուզլուղու, ալաթը թէնասիլիյէ, (ծննդական գործարան) վէ թէքմիլ իտարատտիր քէյֆիպղիքէր իչիւն

ԹԱՊԻՊԻ ՄԱԽՍՈՒՍ

Տօքթօրը մումաիյէյհ սապզգը վէճհ իւզրէ հէր կիւն սաաթ պէչտէն օն պիրէ գատար Պաղչէ գաբուսընտա Համիտիյէ թիւրպէսի սբրասընտա իրի Գաբուլու թապիր օլունան Օինապեան վիյէն աղանրն 32 նիւմէրօյու էճզախանէսինտէ խաթալար գապուլ իթտիկի կիսի, բաղար կիւնէրի տախ Պէյօղլունտա Ադա ճամիսինտէ, Սագըզ Ա. դաճը ճաատէսինտէ 27 նիւմէրօյու քէնտի խանէսինտէ խաթալար գապուլ իտէր։

ՄԻԻԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Կէչէն հաֆթա Պէյլերպէյլինտէ զապթիյէ մէրքէզինին գուրպինտէ էքմէքճիլիք իտէն պէր Ուրնաւուտ իւզերինէ պիր գաչ խըրսըզ հիւճում իտէրէք, պիչիրէնին բարմաղլարը՝ քէսմիշ վէ սօյուպ գաչմըշլար տբր։

Օտեսատան պուղտայ թիւքէնէրէք կէչէն կիւն Ցէրսատէթտէն Լիվըրբուլա հարէքէթ իթմիշ օլան Ադիչոնա վէ Մէրէ նամ իքի պէօյուք վաբօրլար թաիֆալարը իլէ պէրապէր զարգ օլմուշլար տբր։ Պէհէրինտէ գբրգար կէմիճի պուլունմագտա իմիշ։

Ադիգ Գապիլօն չէհրի գուրպինտէ Սիբարա նամ մահալտէ ասարը աթիգա մուալիմի Մ. Հօրմիզա Բասսամ 5000 բարչա գատար քիւհի եաղբը (սեպագիր) լէվհալար պուլարագ Լոնտրայա իրսալ իթմիշ տիր։

Զանն օլունտուղունա կէօրէ, պու լէվհալար՝ Պէրօզիւսին սու թուֆանընտան էվվէլքի զէմանա միթէալիզ պաղը թարիխ վէ հիքեայէլերի հավի օլտուղունու զիքր իթտիկի քիթապլարն միւնտերիճաթը տբր քի, Քրիստոստան 1800 սէնէ էվվէլ Պիրինճի Սարկօն գրալրն էմրի իլէ տահա աթիգ էվրագտան գօբեա օլունմուշ տբր։

—Գբրգ—Զէյմէ պէնտլերինին պաղը ճիհէթլերի եըգրլմագ իւզրէ օլտուղունտան, Շեհը էմանէթի թարաֆընտան գարիպէն իճապրնա պագըլաճաղը իչիտիլմիշ տիր։

տուեարագ հագգընզտա մալիմաթ ալտրմ, վէ պու մալիմաթ սաեէսինտէ սիզին՝ տէյիլ գապահաթլը, իլլա աքսի գատէրէ պիր գուրպան օլտուղընզը էյիհէ անլատրմ. «սիզի թահգիր իթմէք չէօյլէ տուրսուն, բիսայէթ խէրիմ, էֆէնտիմ, վէ պունա խպաթ օլմագ իչիւն էլլինի սիզէ ուղաթըրըմ վէ էլլինիզի սըգմաղա միւսաատէ իթմէնիզի խթէրիմ. . .

Տիւրկէրին եիւրէյի սէվինճինտէն օյնատը, կէօզլէրի եաշարտը, վէ միւսաֆիրին ուզաթտըղը էլլինի քէմալը չէվգ իլէ սըգտը։

Միւսաֆիր թէքբար իթտի։—Էկէր եանընմազսամ, ղալիպա ալէյհինիզտէ վէրիլէն իլամը խթինաֆ իթմէտինիզ. . .

—Տօղրու տբր, էֆէնտի. . . միւտտէթ խթամ պուլուեօր, վէ իքի կիւնտէն մահպուս օլաճաղըմ. . .

—Գանուն միւքէմմէլ տիր. . . օնա պաշ էյմէք լազըմ տբր, վէ պու սըրատա խթիրհամը աֆվ իթմէք պէհուտ տիր. . . արթըդ ոիզե պաշդա պիր շէյ գալմազ, ճէզանընը խյիտլիքէլէ չէքմէլիսինիզ. անճագ էմին օլունուղ քի, նուֆուզլու ադամէր պու ճէզայը գբսսալթաճաղլար տբր. լաքին պու մահգուն վէ միւքէտտէր հալ պէլքի տէ պիրաղ հաֆիֆլէշիր. . .

—Հաֆիֆլէշմէ՛ք—բէրբէլէտի Բիեր Լանտրի—Նաֆբզլա եա Բապպի նա՞զլը...

—Պիր գբզընընզ վար, տէյի՞լ մի. . .

—Էվվէթ, էֆէնտիմ. . .

—Տէօրթ եաշընտա, էօյլէ՞ մի. . .

—Տէօրթ եաշ վէ իքի այլըգ, էֆէնտիմ. . .

—Սէվէ՞ժմիսինիզ. . .

—Սօրա՞ժմըսընըզ. . . հայաթըմտան զիեատէ. . . հայաթըմտան եիւզ պէն քէրբէ զիյատ. . .

—Նէ՞րէտէ տիր պու քիւչիւճէք մասում. . .

—Իլթէ. . .

Միւսաֆիր օ գարանլըգ օտայա նիմ պիր ըլբգ վերէն չամտանը ալտը պէշկիր եազլաղը վէ ուզգուտա օլան Տընիզին իւզերինէ էյիլատ։

—Նէ՝ չիրին չօճուգ—տէտի միւսաֆիր պիր ազ եիւզինէ պագտրգտան սոնրդա։

Բիեր Լանտրի պու մէտհիյէյէ բէտերլիք զուրուրըգլա չէօյլէ ճէվապ վերտի.

—Վալիտէսինէ պէնզեր. . . Վալիտէսի տէ մէլայիք կիպի կիւղել իտի...

—Լաքին բէք ղազգք վէ նարին տիր—Թէքբար իթտի մէճհուլ ատէմ—լաթիֆ վէ տիլպէր չէհրէսի տէ նէ՞ գատար սօղկուն տբր. . . կէօզ գաբագլարընն էթրաֆընտաքի եուվարլագ մօրլուգտան՝ տա գօրգուեօրում. եանագլարընն իւզերինտէքի զբրմըզը լէքէլէր տէ էյի նիշանէ տէյիլ տիր. . .

Տիւրկէրին եիւզիս Թարիֆ օլունմագ պիր մահզունկիյէթ վէ ըզտըրապ էսէրի քէսպ իթտի. իքի էլլէրինի պիրի պիրինէ պաղը օլարագ միւսաֆիրէ տօղրու ուզաթտը, վէ եավարբը կիպի չէօյլէ մըրըլտանը.

—Ա՜հ, սէօյլէմէյինիզ պունո՝, էֆէնտի. . . Ալլահ այզընա օլսուն, սէօյլէմէլինիզ պունու. . . Սէօյլէմէյինիզ պու մուճիպի էնտիչէ էմսբէլէրի պէն կէօրմէմէյէ չալըշըյորըմ. . . Պու էմսբէլէրին գալպիմէ թէէսիր իթտիքլէրի խէվֆի ու սէֆէնէթլերի՝ թէքմիլ գուվվէթիմէ տէֆ ու թարտ իսիյորըմ. . . Տիւշիւնիյիզ. պու տիւնեատա չօճուղրմատան պաշգա պիր շէյիմ եօգ տբր։ օնու տա իքի կիւնտէն պրագըզ այրըլաճաղըմ. . . Էկէր թէքբար կէլիպ պուլմազսամ, էկէր անտէն ուզագ պիր հապսխանէտէ պուլունտըղըմ էսնատէ էօլէճէք օլսա՞. . . Ա՜հ, Ալլահըմ, էկէր պիր տահա կէօրէմէյէճէք օլուրսամ՞. . .

Բիեր Լանտրի պունու տէյէրէք էլլէրինի եէղիւնէ գաբատը վէ քէնտինի թութամայարագ ահ ու ֆիղանէ պաշլատը.

—Նիյա՞ն պէօյլէ մէյուս օլսայորսընըզ, տօսթում. սիզի տօսթ չաղըրմաղա միւսատէ խտէճէկինիզէ շիւպհէճ եօգ տբր. —Նիյա՞ն մէյուս օլսայորսընըզ. պէն էվլատընըզ նազիք տիր վէ իւղերինտէ տէ զայրքիլըգ էմսբէլէրի վար տբր տէտիմ, պաղդա պիր շէյ տէմէտիմ. . . Պիր վագթ պէն հէքիմիյէ չալըշմըշըմ, թէճրիպէմ վար տբր. սիզի թէէմին իտէրիմ քի, ֆէնալըգ էօնիւ ալընմազ պիր շէյ տէյիլ տիր. . . չօճուգ էյի օլուպ եաշայա պիլիր. . .

—Աճապա սահի՞հ մի, ումա՞րմըսընըզ—պաղրրտը Բիեր Լանտրի ճան ալարագ։

—Էէմին իտէրիմ քի, եալընըզ ումմագ տէյիլ, ատէթա էմինիմ. . .

—Ա՜հ, էֆէնտիմ, պու կիւղել սէօղիւնիզ իչիւն մուամմէր օլունուզ. . .

—Անճագ—տէվամ իթտի միւսաֆիր—չօճուղա պագմալը. . . էյի պագմալը. . .

—Էվվէթ, —բէբէլէտի տիւրկէր մահզուն պիր մէյուսիյէթէ տիւշէրէք։—Պագմագ. . . էյի պագմագ. . . քի՞մ եաբաճագ պունու, եա Բապպիմ. . .

—Սիզին օ ուզուն միւտտէթ ղայպուսէթինիզ վագթինտէ պու մասումճըզաղ նէ՞ օլաճագ—Թէքբար իթտի մէճհուլ ատէմ—քիմէ՞ թէպլիմ իտէճէքսինիզ պու չօճուղը. . .

(Տէվամ)

արիութիւնը ձեռքէ ձգելու պէտք է աշխատիլ որ մեր կառուցած չէնքին հիմը հաստատ ըլլայ, որով կարող ըլլամք ամեն կողմանէ փըչող հողմոց պատճառաւ յառաջ եկած փոթորիկներու հակայաձև ալեաց դիմադրել, և այս նպատակին հասնելու համար, նախ պէտք է միութիւնը յարգել, և երկրորդ աշխատիլ և ջանալ մեր Ատենապետուհին իւր պաշտօնին մէջ հաստատ պահել։

Այժմ թո՛ղ ներուի ինձ եթէ կուզեմ փոքր ինչ խնդրել։

Երբ Թէրմանը էֆէնտիի 1281 թիւ մի թերթը ձեռացս մէջ ունեցած միջոցիս, յոյժ բերկրացեալ կը. թեռնուի, Գրասէր-Ատոմի բարձր հանճարէն բղխած գովասանութեան մի յոդուածն Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան ուղեալ յանկարծ 'ի ցաւ մեծ տեսի նորա «Ներկայ և վերջին յոդուածՀ» գրբուած բառերն, երբ աչերնիս լը. բագրի մը վրայ լաւած ատենին հետաքրքրութեամբ կը ընտռեմք Գրասէր-Ատոմ ստորագրութեամբ յոդուածներն, և բերկրանօք կընթեռնումք, հիացած նորա հանճարին վերայ. այժմ ցաւալի չէ միթէ մեզ սոյն տխրալուր բառերն տեսնել անդ. արդ մերացուերն յայտնելով հանդերձ նորա այս բառերու վերայ, պարտ անձին կը համարիմ մեր չնորհակալութիւններն ու երախտագիտութիւններն յայտնել առ նա որ լրբագրի միջոցաւ առ Ազգանուէր ընկերութիւն ըրած գովեստիքը կը քաջալերէ ու կը խրախուսէ ըզմեզ։

Ստորագրութիւն
Հայ տէր մը

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Թրապիզօն վիլայէթինտէ Պաֆրա գաղաքը գայմագամրզը Պէքիր պէյէ։

Կէօրիճէ միւթէսարրբֆլըզը՝ Ցէպրէ միւթէսարրբֆը Մէհմէտ Ֆէրիտ պէյէ։

Հէքքարի պիտայէթ մահքէմէսի միւտտաիի ումումի մուավինլիյի՝ Վան մէրքէզ պիտայէթ մահքէմէսի աղա միւաղիմի Թահիր էֆէնտիյէ Թէվֆիհ պուլրուլմուշ տբր։

—

Եավէրանը հազրէթը թաճտարիտէն վէ խատէմէի խասսա Շահանէ միրիվալարընտան Սիւլեյման բաշաեա Թէպտիլէն իքինճի բիւթպէ Մէճիտի։

Եավէրանը հազրէթը Շէհրիյարիտէն միրալայ Գիրամ պէյ էֆէնտիյէ իւչինճի բիւթպէ Օսմանի, Թօբխանէի Ամիրէյ մէնսուպ իքինճի պէնալի ալաեընընը մէրվիվա. սը Արիֆ բաշայա իքինճի բիւթպէ Մէճիտի։

Իւչինճիւ օրտուի Հիւմայուն սիւվարի լիվասընընը միրիվասը Իպրահիմ բաշայա իւչինճիւ Մէճիտի։

Օրտուի մէզքիւր սիւվարի սէքիզինճի լիվասընընը միրիվասը Խալիլ բաշայա իւչինճիւ Մէճիտի Իհսան պուլրուլմուշ տբր։

Իթալիա տէվլէթի գապինէ բէիսինէ, խարիճիյէ նազրընա, գրալ սէրասքէրինէ, սէրայ միւշիրինէ, պաշ թէշրիֆաթճըեա պիրինճի Օսմանի, վէ գրավիցա հազրէթլէրինին գաբրէնասընտան պիր զաթ իլէ սէրայ քեաթիպը ումումիսինէ իքինճի Մէճիտի, վէ խարիճիյէ միւսթէշարը իլէ միւտիրը ումումիսինէ պիրինճի Մէճիտի Նիշանլարը Իհսան պուլրուլտուղու կիպի, քէզալիք տէվլէթը միւշարիլեյհա Ցէրսատէթ սէֆարէթի մէմուրլարը իլէ, ժէներալ գօնսօլօսընա վէ մայէթի մէմուրլարընա, վէ Ցէրսատէթ գօնսօլօսընա վէ մայէթի մէմուրլարընա վէ սէֆարէթը մէզքիւրէ մայէթ վաբօրը մէմուրիյինէ Մէճիտիյէ Նիշանընընը իւչինճիւ վէ տէօրահիւնճիւ բիւթպէլէրինէն պիրը գբթասը Իհսան պուլրուլմուշ տբր։

ՏՕԳԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Իլէթը էֆէնտիյէ, եանի ֆրէնկի, պէլսուզլուղու, ալաթը թէնասիլիյէ, (ծննդական գործարան) վէ թէքմիլ իտարատտիր քէյֆիպղիքէր իչիւն

ԹԱՊԻՊԻ ՄԱԽՍՈՒՍ

Տօքթօրը մումաիյէյհ սապզգը վէճհ իւզրէ հէր կիւն սաաթ պէչտէն օն պիրէ գատար Պաղչէ գաբուսընտա Համիտիյէ թիւրպէսի սբրասընտա իրի Գաբուլու թապիր օլունան Օինապեան վիյէն աղանրն 32 նիւմէրօյու էճզախանէսինտէ խաթալար գապուլ իթտիկի կիսի, բաղար կիւնէրի տախ Պէյօղլունտա Ադա ճամիսինտէ, Սագըզ Ա. դաճը ճաատէսինտէ 27 նիւմէրօյու քէնտի խանէսինտէ խաթալար գապուլ իտէր։

ՄԻԻԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Կէչէն հաֆթա Պէյլերպէյլինտէ զապթիյէ մէրքէզինին գուրպինտէ էքմէքճիլիք իտէն պէր Ուրնաւուտ իւզերինէ պիր գաչ խըրսըզ հիւճում իտէրէք, պիչիրէնին բարմաղլարը՝ քէսմիշ վէ սօյուպ գաչմըշլար տբր։

—

Օտեսատան պուղտայ թիւքէնէրէք կէչէն կիւն Ցէրսատէթտէն Լիվըրբուլա հարէքէթ իթմիշ օլան Ադիչոնա վէ Մէրէ նամ իքի պէօյուք վաբօրլար թաիֆալարը իլէ պէրապէր զարգ օլմուշլար տբր։ Պէհէրինտէ գբրգար կէմիճի պուլունմագտա իմիշ։

—

Ադիգ Գապիլօն չէհրի գուրպինտէ Սիբարա նամ մահալտէ ասարը աթիգա մուալիմի Մ. Հօրմիզա Բասսամ 5000 բարչա գատար քիւհի եաղբը (սեպագիր) լէվհալար պուլարագ Լոնտրայա իրսալ իթմիշ տիր։

Զանն օլունտուղունա կէօրէ, պու լէվհալար՝ Պէրօզիւսին սու թուֆանընտան էվվէլքի զէմանա միթէալիզ պաղը թարիխ վէ հիքեայէլերի հավի օլտուղունու զիքր իթտիկի քիթապլարն միւնտերիճաթը տբր քի, Քրիստոստան 1800 սէնէ էվվէլ Պիրինճի Սարկօն գրալրն էմրի իլէ տահա աթիգ էվրագտան գօբեա օլունմուշ տբր։

—

—Գբրգ—Զէյմէ պէնտլերինին պաղը ճիհէթլերի եըգրլմագ իւզրէ օլտուղունտան, Շեհը էմանէթի թարաֆընտան գարիպէն իճապրնա պագըլաճաղը իչիտիլմիշ տիր։

ԹԷՐԹԱՆԸ ԷՖՓԵԱՐ

ԿԱԶԷԹԱՍԸ ԻՍՏԱՆԲՈՒԼԻ

8 ՍԹԱՄՊՈՒ, ԳԱԶԸ ԱԼԻ ՃԱՍՏԵՍԻ ԷՍԿԻ ԳԱԶԸ ՁԱՌԱՊԻՏԷ ՍՕԳԱԼԸ ՓԷՕՇԷՍԻՆԵՏԷ Ն։ = 8

Իրպու խարբէխանէսի բէք էհվէն ֆիյսիք թիւթիւն բաքէթլէրի վէ իլանաթը սարէ տանի թաղ օլունուա, էյէր պու կիսի բաքէթլէր իւէ սայիր իլանլար թաղ իթարէլէր, քէնտիլէրինի մախսուս օլան իլանլարը-նը պրբնա կազէթամզա տանի տէրճ իթարմէք իսթէրզէր խէ, իլանա-թը սարբէնին իւնէրթը մուգանենէնէսինէն բէք տուն վէ ունուզ ֆիյսի-լա տէրճ օլունանա, վէ էյէր պաթբրբզլարը բաքէթլէր եսասո իլան-լար ֆէվգ էլ տաէ թիւմեսի թիւրէ օլաբ խէ, պուռնրարը իլանլարը կա-զէթամզա մէհճանէն տէ ծէրը խարիշէնէք տիր

ԿԱԶԷԹԱՅԻ ԻՄԻՆԹՈՒՆ

Կազէթաի մէղքիւբ խարբէխանէսինէ զայէթ թէմիզ վէ էհվէն ֆիյսիքլի է. Ամ. Ամ. Ամ